

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

humak

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Helsinki 26.2.2009

Tiedotusvälineille
JULKAISUVAPAA 27.2.2009

LAITOKSESSA RIKOSTEN VUOKSI

Selvitys alaikäisenä vastentahtoisesti huostaan otetuista

*Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 89;**Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 12*

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on viime vuosina julkaissut lukuisia lasten ja nuorten rikollisuutta ja seuraamusjärjestelmää koskevia tutkimuksia ja selvityksiä. Osa niistä on keskittynyt rikollisuuden kuvaukseen, osa rikosoikeudellisiin seuraamuksiin ja osa rikosoikeutta sivuaviin lastensuojelun toimenpiteisiin. Tässä raportissa lastensuojelun huostaanottoja on tarkasteltu alaikäisten rikollisuuden näkökulmasta.

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisee ammattikorkeakoulutuksen sekä siihen liittyvän tutkimus- ja kehittämistoiminnan kannalta merkittäviä tutkimustuloksia, raportteja, opinnäytetöitä ja opetusmateriaalia sekä muuta ammattikorkeakoulun ja sen yhteistyökumppaneiden tuottamaa aineistoa. Raportissa tuodaan uutta tietoa nuorisorikollisuudesta yhteisöpedagogeja kouluttaville sekä yhteisöpedagogin työtä kehittämään lähteville alan jatko-opiskelijoille (ylempi amk).

Selvitys kartoittaa niiden alle 18-vuotiaiden vastentahtoisesti huostaan otettujen määrää, jotka on siirretty pois kotoaan laitoksiin osittain tai yksinomaan tekemiensä rikosten vuoksi. Samalla raportti kuvaa alaikäisten rikollisuuteen kohdistuvia avohuollon tukitoimenpiteitä ja moniammatillisen yhteistyön muotoja. Aineisto koostuu vuonna 2005 hallinto-oikeuksissa käsitellyistä huostaanottopäätöksistä ja niiden liiteasiakirjoista.

Jotta Suomessa omaksuttu nuorisorikosoikeudellinen järjestelmä tulee oikein ymmärretyksi, rikosoikeuden ohella tulee huomioida lastensuojelun toimet, jotka ovat viime vuosina yleistyneet melko paljon. Suomessa on alaikäisiä vankeja vain muutamia, mutta ainakin osaksi rikosperusteella laitoksiin sijoitettuja alle 15-vuotiaita on tutkimuksessa esitetyn arvion mukaan noin 100 ja 15–17-vuotiaita noin 150. Luvut ovat arvioita, jotka on muodostettu yhdistelemällä huostaanottopäätösten analyysi lastensuojelua koskeviin tilastoihin. Tulokset vahvistavat käsitystä siitä, että lastensuojelulain mukaiset laitossijoitukset ovat alaikäisten kohdalla rangaistusjärjestelmää laajemmin käytetty kontrollimuoto.

Tulos tarkoittaa esimerkiksi sitä, että rangaistusvastuukärajan saavuttaneita 15–17-vuotiaita koskevista, rikoksen perusteella vapaudenmenetykseen johtavista viranomaisratkaisuksista reilu puolet tehdään käytännössä kunnissa hallinto-oikeuden ratkaistessa hakemuksesta nämä päätökset ja toinen puolisko yleisissä tuomioistuimissa rikosprosessin päätteeksi. Vuoden 2008 alusta voimaantullut uusi lastensuojelulaki kannustaa kuntia avohuollon tukitoimenpiteiden entistä laajempaan käyttöön ja korostaa nuorisotyötä osana ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä.

Muita tutkimuksen keskeisiä tuloksia olivat seuraavat:

- Vastentahtoisesti huostaan otetut lapset ja nuoret tulevat pääsääntöisesti sosiaalisesti huono-osaisista taustoista ja he ovat itse moniongelmaisia.
- Valtaosa rikoksiin syyllistyneistä nuorista on vastentahtoisesti sijoitettuina yksityisiin ammatillisiin perhekoteihin tai odottaa pääsyä niihin.
- Noin 80 %:lla vastentahtoisesti huostaan otetuista ja ongelmallisesti käyttäytyvistä nuorista on takanaan aikaisempia sijoituksia ja noin joka kolmas on osallistunut mielenterveyden hoito- ja/tai arviointijaksolle.
- Koulukuraattori on poliisin ohella avainasemassa rikokseen syyllistyneen lapsen/nuoren asian eteenpäin viemisessä.
- Sosiaalityön avohuollon tukitoimenpiteet ennen rikokseen syyllistyneen nuoren huostaanottoa vaihtelevat sekä yksittäisen nuoren kohdalla että alueittain.
- Nuorisotyön ennaltaehkäiseviä tai erityisnuorisotyön palveluja on harvoin kirjattu ratkaisujen perusteluihin.

Lisätietoja

Oikeustieteen tohtori Matti Marttunen, p. 050 563 1064 ja

Tutkijalehtori Tarja Kuula, Humanistinen ammattikorkeakoulu, p. 020 7621 254

Tutkimus on 27.2.2009 OPTL:n kotisivuilla <http://www.optula.om.fi>

Julkaisun voi tilata Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta puh. 010 366 5355